Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזע בלאטט ערשיינט
דרייטאל יאהרלעך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעלייעהריג 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פריים איינצלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעלייעהריג 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אייך דיעזע צייטונג קאנן מאן
ערהאלטן
בי דענ פערלעגערן
אונד דיע פרענקירטע-פעסטען
בעגיגנט מיט דעם פעבעמונג דעם
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-מאסטע גאסע 1,
וואהין מאן אייך דיא פרענקירטע-
צאהלונגען צו זענדען בעליעבט.

Nr. 48. איילפטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג ב אייר ה.ת.ר.ל.ט. Pest, den 25. April 1879.

נאוויי-באזאר!

איא ווי אין אייניגער ניממער בעריתס קורץ נעמעלדעט, איזט ערדלך נאך לאנגען אונד שווערי-גען אינטערהאנדלונגען דער פרעדענס-שלס צווישען עסטערייך-אונגארן אונד דער טורקיא בעטרעפפס דער בעוועטצונג פאן נאי-באזאר ווירקלעך שטאנדע געקאמען. דיעזע נאכריכט ווירד אין דער נאנצען מאגאריע מיט אונגעטהיילטער פרייד איפגע-נאמען ווערדען; וואהל ניכט דעסטאלץ, ווייל מאן זיך פאן דער בעוועטצונג דיעזעס טורקישען רעגיע-רונגס-בעזירקעס דיך אינזערע סאלדאטען עטוואס גראסעס פערשפרעכט. דאפאן קאנן קיינע רעדע זיין, זא ווענג אלס דיא בעפאלקערונג דיעזער מאנאריכיע פיר דיא בעוועטצונג פאן באסנען אונד דער דע-צענאיונא זיך ע בעגייסטערט האט. עכען זא ווענג דאס דיעזע בעפאלקערונג ע דיא לוסט פערשפריט צור בעוועטצונג נאי-באזארס. אללין ווענג מעגנער, ווערלכע אן דער שפיטצע דעס שטאאטעס שטעהען, אללען אינמאל איהרע בעוועטצונגס-פאלטיק אם קיינען פרייז איפגעבען. זיא האבען זיך בעצילט באסנען אונד דער הערצעגאיונא אם איפגע-פענטלכע מיינונג ניכט נעקרممערט; דיא לאססען עכען זא ווענג פאן דעם פאלגע דער בעוועטצונג נאי-באזארס אב, אבגלייך דיא גזאמטע-בעפאלקערונג דער מאנאריכיע גע ג ע ן דיעזע בעוועטצונג איזט.

נור אנגעזיכטס דיעזער טראטזאכען מוס מאן זיך אבער דען פרייעדענס-שלס, דער צווישען אונ-זערער מאנאריכיע אונד דער טורקיא צו שטאנדע געקאמען איזט, איפרכטבר פרייען. ווענן דיא בע-עוועטצונג נאי-באזארס אן אונד פיר זיך איין אבעל בילדעט, ווערלכעס דיא בעפאלקערונג ליידער ניכט הינלאנגלכלען קאנן, זא ווערדען ווי אונס דיעזעס אבעל נעמעדר ווענסטענס נוכ אם געפאלטיגע אפפער אן גולד אונד מעגלעכע-לעכען אינזיכטס מיסען, דיא דעם הינזיכטלך דער בע-עוועטצונג באסנענס אונד דער הערצעגאיונא דער פאלל ווער, עס איזט נור שאדע, דאס דיעזע דיא אינצעלנען פונקטע אונד בעדינגונגען דיעזעס פרי-דענס-שלסעס נאך אומער נוכ בעקאנגט ווער. דיא אם דאנסמאנזאפעל בעריכטעט ווערד, זאל-לען בידע פארטיען, נעמלך אינזערע מאנאריכיע זאאהל אלס דיא טורקיא, בים אבשלוסס דיע-זעס פרייעדענס-פערטראגעס גראסע נאכגעבען מיט בעריעזען האבען. אין דער טראט ווער עס יא נור א ו ג ע פאדערונג דער טורקיא, ווערלכע פאן אללעס אנפאנג אן איך בעצעלך באסנענס אונד דער הערצעגאיונא גראסע שווערינקייטען בעריי-טעט אונד דאס צושטאנדע-קאמען אינעס פרייע-דענס-שלסעס פאסט צור אונמאגלכקייט מאכטע. דיא טורקיא וואללטע ווערלך דיא בעוועטצונג בע-שטימטער טהיילע אידעס געבעטעס דורך עס-טערייך-אונגארעס מיליטער צוגעבען, דאך נור אינטער דער בעדינגונג: דאס דיא אבערדערשאפט דעס מילטאנס אינטער דיא דורך אינזערע סאלדא-טען בעוועטצטע טהיילע איפרכטבר פערלאנגט בעליעבט. דיעזע פאדערונג נור עס צו דער גראף אנדראשי זיין אינלייטונג נוכ געבען לאנגטע, בייא נאי-באזאר ווערדאלטע זיך דיע-ווערלכע שווערינקייט. דיא פערלאנגטע דיא טורקישע רעגיערונג ערסטענס דאס דיא וויבטנסטען פלאטצע פאם טורקישען מיליטער בעוועטצט ווערדען; פער-נער, דאס דיא פערלאנגטע אינגעשטעלעדט אינע טורקישע בלוטע, ווערלך אבער, דאס עסטערייך-אונגארן ווענסטענס נאכטעהלך דיא אבערהערר-

שאפט דעס מילטאנס אויך איבער באסנען אונד דיא הערצעגאיונא אנערקענע; דער דריפט-אינהאלט דעס עבען ערפאלטען פרעדענס-שלוסעס בע-שטעהט דארין אייך אם פאלגענדען צווייא טהיילען:

1) דיא טורקישע רעגיערונג אנערקענט דען גענעגיערטען צושטאנד אן באסנען אונד דער הערצעגאיונא אלס געכטמעסיג. דיא בייזען פרי-ווענען ווערדען אייך אן צוקונפט מיט אינסטרוקי-טער צושטיממונג דער טורקישען רעגיערונג פאן עסטערייך-אונגארן בעוועטצט אונד אנאמטערעגלט פערוואלטעט ווערדען. דאך דארף הינזוזיגט דיא אבערהערשאפט דעס מילטאנס איבער באסנען אונד דער הערצעגאיונא קיינע שטעלערונג ער-ווארטען.

2) דיא טורקישע רעגיערונג אנערקענט דאס רעכט עסטערייך-אונגארנס צור מיליטערישען בע-זעצונג דעס רעגיערונגס-בעזירקעס נאי-באזאר, דאך נור מיט דער בעדינגונג, דאס גלייכצייטיג אייך דיא טורקיא דיא מיליטערישע בעוועטצונג דיעזעס רעגיערונגס-בעזירקעס פאנדעמען קאנן. אין דיע-זעלבען אבשנאפפטען, אין דענען עסטערייך-אונ-גארישע סאלדאטען זיך בעפינדען, קאנן אייך טור-קישע מיליטער גאנזוזעגעט ווערדען. דיא פערוואל-טונג בלייבט ווראך אויסשליעסלך אין דענען דער טורקישען רעגיערונג. — —

עס לאסט זיך ניכט לייגנען, דאס דיא טורקיא גנעמעדר אינזערער מאנאריכיע פרייווילליג דאס רעכט אינגעריימט אין נאי-באזאר אינע מיליטערישע בעוועטצונג צו אינטערהאלטען. בעטראכטעט מאן דיא זאכע ווראך נאכ, זא שטעללט עס זיך הייס, דאס אינזערע מאנאריכיע דענאך פיעל מעהר נאכ-געבענקיס נעצינגט דאס, אלס דיא טורקיא. דעמגעמ גראף אנדראשי ג ל י י ך דארין געיוויללט, דאס אייך אבער דיא בעוועטצונג געבעטען אייך אבער-הערשאפט דעס מילטאנס אויפרעכט ערהאלטען בלייבט, דיא ווערט דאך ניכט צו דאפפען, דאס אייניגע מיליטער בעוועטצונגס-רעכט נאי-באזאר נוכ אין אייך בעשטעמטע צייט-הייט, זאנדערן פיר אייניג צייטען בערעכטיגט.

דיא אויט דאך דאך נוכ צו דאפפען, דאס צווישען דען בעוואפנעטען דער פרייעדען אין עטוא אינגעשטאנדע בלייבען דאנען; עס ווייס דאס אם זא ווענגער מאנלך זיין, אלס דיא פערוואל-טונג אין נאי-באזאר, דיא בעריתס ערווארטונג אייניג אוסשלעסלך טורקישע בלייבט; אינזערע מאלדא-טען ווערדען דאנערט דארט נור אלס אייניג אויט פרעמדלינגע בעוואכטעט ווערדען, דיא אדערען אינפאלס דאססעלבע דורך דאס שווערד צור געל-טונג בריינגען דאנען.

אנגעזיכטס דיעזעס אומשטאנדעס בלייבט אונס נור ענגס אויט אלס טראסט, ווערלכעס גראף אנדראשי אין דער דעלעגאציאן געשפראכען דאס, דיעזעס אויט לייטעט: דיא בעוועטצונג נאי-באזארס בלייבט פיר אונס נור אין דעכט. ניכט אבער אייך אייניג פפפיכט. ווי דור דיא נוכ גע-נאהרטהייט, דיא בעוועטצונג דיעזעס געבעטעס דורכ-צופיהרען, בלאס דאס רעכט צור בעוועטצונג דאסען ווי אונס אויפדעס בעליעבט דאנען געוואבען.

נאך דיעזער אויסערונג דעס גראפען אנדראש דאנעמען ווי אלזא דאפפען, דאס טראטץ דעס צו-שטאנדע-קאמענס דעס פרייעדענס-שלוסעס צווי-שען אינזערער מאנאריכיע אונד דער טורקיא דיא בעוועטצונג דענאך אונטערבלייבען ווערדע, אללין ווייא איזט עס דענכבאר, דאס גראף אנדראש, ווענן ער נוכ דיא ווירקליכע בעוועטצונג אינטערעסטע, צו דיעזעס פרייעדענס-שלוסעס זיינע אינזיללונגען גע-געבען העטטע, אבי זאללטע ער דאנן דיא פאן אדעס שטארק בעטאנטע „אבערהערשאפט דעס

געבעטס גלייכצייטיג פאן עסטערייך-אונגארישען, רוסישען, ענגלישען, טורקישען אונד פרעלייכט אויך איטאליעניש סאלדאטען בעוועטצט ווערדען זאללטע; אללין ווער ווייס דענן, אב דער פלאן דיעזער גענעטשטען אקציאן נוכ עבען דעסאלב פלאטצ-ליך פאללען געלאסען ווערדע, ווייל מאן ווירק-ליך אינען בלוטיגען ציוואמענשטאס בעפרכטעטע; אבערדיעס דארף מאן נוכ פערגעסען, דאס דיעזע „געמישטע אקציאן“ נור פיר קוירצע צייט בעאב-זיכטיגט ווערדע, בייא עס דער טורקיא מאגלך זיין ווערדע, ווענן אויפגעטאנד אין אסט-רומעליען דורך אינענע מאכט הינטאנצדאלטען; אונד דאנן איזט נא אינע „געמישטע אקציאן“ דאך עטוא גאנץ אנדערעס, דיא פערשיעדענען שטאאטען דען העטטען עבען „דורכבאינאנדער געמישט“ ווער-דען אונד זיא אינטער א ' ' נ ע ס אבערקאממאנדא שטעהען זאללען. דא ווער דאך אין ציוואמענ-שטאס צווישען דען פאלדאטען דער פערשיעדענען שטאאטען פיעל „ענגער“ צו בעפרכטען. דא זיא אינטער אינענס אונד דעמזעלבען קאממאנדא-בע-פעהלע שטעהענד, עבען נור אינע קאפערשאפט בילדען ווערדען; אנדערס ווראך ווערדען זיך דיא דינגע אין נאי-באזאר געשטאלטען. דיעזע ווערדען אין עדעס אינצעלנען ארטע דיא עסטערייך-אונ-גארישען אונד דיא טורקישען פאלדאטען אינטער אינענס בעוואנדערן קאממאנדא שטעהען; בייא דער בעוועטצונג נאי-באזארס איזט עבען נוכ פאן אינער „געמישטען אקציאן“ דיא רעדע, דא זיא זאאלהל אינזערע מאנאריכיע אלס אייך דיא טורקיא דיעזע מיליטערישע בעוועטצונג איזט אינענע פיסס אינטערגעדמען; אונד דאנן איזט זיא דיעזעס אינזע-רער מאנאריכיע אונד דער טורקיא גלייכמעסיג צו-שטעהענדע בעוועטצונגס-רעכט נאי-באזארס נוכ איזט בעשטעמטע צייט-הייט, זאנדערן פיר אייניג צייטען בערעכטיגט.

דא איזט ווהל דאך נוכ צו דאפפען, דאס צווישען דען בעוואפנעטען דער פרייעדען אין עטוא אינגעשטאנדע בלייבען דאנען; דער פרייעדען אין עטוא אינגעשטאנדע בלייבען דאנען; עס ווייס דאס אם זא ווענגער מאנלך זיין, אלס זא דיא פרייהايט-טונג אין נאי-באזאר, דיא בעריתס ערווארטונג אייניג אוסשלעסלך טורקישע בלייבט; אינזערע מאלדא-טען ווערדען דאנערט דארט נור אלס אייניג אויט פרעמדלינגע בעוואכטעט ווערדען, דיא אדערען אינפאלס דאססעלבע דורך דאס שווערד צור געל-טונג בריינגען דאנען.

אנגעזיכטס דיעזעס אומשטאנדעס בלייבט אונס נור ענגס אויט אלס טראסט, ווערלכעס גראף אנדראש אין דער דעלעגאציאן געשפראכען דאס, דיעזעס אויט לייטעט: דיא בעוועטצונג נאי-באזארס בלייבט פיר אונס נור אין דעכט. ניכט אבער אייך אייניג פפפיכט. ווי דור דיא נוכ גע-נאהרטהייט, דיא בעוועטצונג דיעזעס געבעטעס דורכ-צופיהרען, בלאס דאס רעכט צור בעוועטצונג דאסען ווי אונס אויפדעס בעליעבט דאנען געוואבען.

נאך דיעזער אויסערונג דעס גראפען אנדראש דאנעמען ווי אלזא דאפפען, דאס טראטץ דעס צו-שטאנדע-קאמענס דעס פרייעדענס-שלוסעס צווי-שען אינזערער מאנאריכיע אונד דער טורקיא דיא בעוועטצונג דענאך אונטערבלייבען ווערדע, אללין ווייא איזט עס דענכבאר, דאס גראף אנדראש, ווענן ער נוכ דיא ווירקליכע בעוועטצונג אינטערעסטע, צו דיעזעס פרייעדענס-שלוסעס זיינע אינזיללונגען גע-געבען העטטע, אבי זאללטע ער דאנן דיא פאן אדעס שטארק בעטאנטע „אבערהערשאפט דעס

אינזערע אנזייגען

זידען סערביענס נאָך איממער פאָרט. די קעמפפענדען טירקען זינד 3000 מאנן שטארק אונד ווערדען פאָן איינעם פאשא קאָממאנדירט. פירסט מילאן ליעס געסטערן איינען גראָסען קריעגס-ראטה אבהאלטען, אום וועגע צו פינדען, דיעזען איינפאללענדען טירקען קרעפטיג ענטגעגענטרעטען צו קאָננען. — איך אין וויען וואורדע געסטערן אים גראָסען מיניסטער-ראטהע, דער פאָללע 5 שטונדען דויערטע, דיעזע ערנסטע סערביש-טירקישע אנגעלעגענהייט בעשפראָכען.

*) געבראטענע מענשענקאָפפע אונד געבראטענע מענשענפיסע. אין רוסישעס בלאטט אוס קיעוו ברינגט פאָלגענדע שרעקענס-נאכריכט: „זייט איינען טאָגען ווערדען אין דען היעזיגען שטראסען געבראטענע מענשען-קאָפפע אונד געבראטענע מענשען-פיסע איינגעפינדען. די פאָליצייא מאכט די גראָסטען אנשטרענגונגען, אום ערסטענס די איבריגען קאָרפער-טהיילע איינצופינדען; צווייטענס אבער, אום די פערברעכער צו ערווישען. ביזהער בליעבען יעדאָך אללע דיעספעלליגען אנשטרענגונגען אָהנע ערפאָלג. — אלס איינע גאנצע שאאר פאָן פאָליצייא-לייטען אין דיעזער אנגעלעגענהייט די פערשיעדענען שטראסען דורכזוכטע, פיעלען אים דעם פענסטער איינעס הויזעס פלאָטצליך דריי שיססע. עס וואורדען דיעזעלבען פאָן דעם הויז-בעזיטצער זעלבסט אבגעפייערט, דער איינסט אלס האָהערער אָפפיציער אין דער רוסישען ארמעע געדיענט האט. מאן דראנגן אין דאס הויז, פריגעלטע דען הויז-בעזיטצער האלב טאָדט אונד שלעפפטע איהן זאָדאנן אין איינע פעסטונג. — איינע שפעטער איינגעלייפענע נאכריכט מעלדעט, דאס איינע באָזווילליגע מענשען די זאגע פערברייטעטען: „די יודען אין קיעוו האבען וועהרענד דער אָסטער-פייער-טאגע מעהרערע כריסטען אבגעשלאכטעט, אום דאס בלוט צו בענוטצען.“

די זילבערנע האָכצייט
אונזערעס הערשער-פאארעס.

דער געסטריגע טאג, 24-טען אפריל 1879, וואורדע אין וויען אונד אין דער גאנצען מאָנארכיע, יא איך אויסערהאלב דערזעלבען, אלס איין טאג געפייערט, אן וועלכעם אונזער קאָניגס-פאאר פאָר 25 יאהרען געהייראטהעט אונד יעטצט אלזאָ נאָך דעם פיערטעל-יאהר-הונדערט די זילבערנע האָכצייט פייערט. דער פעסט-טאג האט נעבען דעם מענשליך ריהרענדען אונד קינסטלעריש שאָנען איינע פאָליטישע זייטע דענקווירדיגסטער ארט. דער קאָניג איזט געריהרט אונד בעגליקט פאָן דען בעווייזען דער טרייע אונד ערגעבענהייט פיר די מאָנארכיע, אונד זאָ ווערדען דיעזע טאגע ניכט אָהנע רייכען זעגען זיין, וויא די פאָלקער איינס זינד אין דער ליעבע אונד טרייע צום מאָנארכען, זאָ ווירד די געמיינזאמקייט דיעזער ליעבע אויך די ליעבע דער פאָלקער אונטער איינאנדער רייך אויפבליהען לאססען. די איינהייט דער עמפפינדונגען אין דיעזען פעסט-טאגען איזט פאָן דער גליקליכסטען פאָרבעדייטונג פיר די איינינקייט דער פאָלקער. זאָ פערשיעדען אויך די פאָלקער, נאציאָנען אונד קאָנפעססיאָנען אין דיעזער מאָנארכיע זינד, זאָ פעראיינט זינד זיא אין דער ליעבע צום מאָנארכען.

אלל דיעזע פערשיעדענען נאציאָנאליטעטען אונד קאָנפעססיאָנען זענדעטען גליק-ווינשונגס-דעפוטאציאָנען אונד אדרעססען אן דען מאָנארכען, אונד אללע זינד זיא אויף דאס הולדרייכסטע עמפפאנגען וואָרדען. זאָגאר באָסניען שיקטע איינע בעגליקווינשונגס-דעפוטאציאָן נאך וויען, אונד אויף די אנשפראכע איהרעס פיהרערס אנטוואָרטעטע דער קאיזער פאָלגענדעס: „עס פרייט מיך, אבגעזאנדטע אוס באָסניען וויעדער היער צו זעהען אונד וויר דאנקען איהנען פיר די גליקווינשע, די זיא אונס אוס אנלאסס דיעזעס פריידיגען פאמיליען-פעסטעס דארברינגען. — איבערצייגט פאָן דער אויפריכטיגקייט דערזעלבען, זעהע איך אין איהנען דען ערפרייליכען בעוויז דעססען, דאסס דאס באָסנישע פאָלק די פאָטערליכען אבזיכטען, די איך פיר דאס וואָהל דעסזעלבען העגע, ערקעננט אונד צו ווירדיגען וויים. — מיט גאָטטעס הילפע האָפפע איך, איהרעס לאנדעס איינען דויערנדען פריעדען צו זיכערן אונד זאָ די פעסטע גרונד-לאגע צו איינער גליקליכען צוקונפט אונד געדייהליכען ענטוויקעלונג באָסניענס לעגען צו קאָננען. — היעביי בין איך אבער אויף די אייפריגע אונטערשטיטצונג דער בעפאָלקערונג, וועלכער איך אונד די קאיזערין פאָן גאנצעם הערצען געוואָגען בלייבען.“

צום גראָסטען פערדרוססע דער פעראנשטאלטער דער פעסטליכקייטען האט עס אויך געסטערן דען גאנצען טאג הינדורך גערעגנעט. יא, די וויטטערונגען האבען אויך פאָר קיינעם קאָניגע רעשפעקט! דאס גראָס-ארטיגע פעסט אין וויען וואורדע גענצליך פערדאָרבען, דער פעסט-צוג, וועלכער אבגעהאלטען ווערדען זאָללטע, מוסטע אויף מאָרגען (זאמסטאג) פערשאָבען ווערדען, פאראויסגעזעטצט, דאס עס מאָרגען ניכט עבענפאללס רעגנען זאָללטע. געסטערן אום 8 איהר מאָרגענס בעגאנן אין וויען איין פיינער שטויב-רעגען, דער זיך שפעטער נאָך פערדיכטעטע אונד געגען 10 איהר פאָרמיטטאגס אין איינען גראָסען רעגען-גוס אויסארטעטע. די שטראסען, וועלכע דיכט מיט מענשען-מאססען געפיללט וואַרען, לעערטען זיך באלד וויעדער, אונד די אין דען שטראסען געבליעבענען שטאנדען אללע אונטער רעגען-שירמען. דיאיעניגען, וועלכע פאָן דער האָהע הערונטער זאהען ניכטס אלס בעיינגליבע רעגענשירמע, די שאָן געשמיקטען הייזער מיט פאָהנען אונד טעפפיכען וואורדען פאָם רעגען וויעדער בעשמוטצט.

דאפיר אבער וואורדע אונטער דען דאָכערן, אין דען גראָסען אָפפענטליכען הייזערן אונד אין אללען בעט-הייזערן די פייערליכקייט אויף דאס ווירדיגסטע בעגאנגען. — איך אין אללען יידישען בעט-הייזערן וואורדען פעסט-גאָטטעס-דיענסטע אבגעהאלטען. גראָסארטיג וואר דער פעסט-גאָטטעס-דיענסט אים היעזיגען גראָסען יידישען טעמפעל. דיעזעס איינגעווייהטע גראָסע געבייודע וואר אין אללען טהיילען אונד רייהען ביז הינויף צור אָבערסטען גאלעריע דיכט געפיללט. אין דער מיטטע האטטען די מיטגליעדער דער צאהלרייכען יידישען וואָהלטהעטיגקייטס-פעראיינע מיט איהרען פאהנען אויפשטעללונג גענאָממען. אונטער דען פערזאממעלטען וואָרען איך פיעלע יידישע סאָלדאטען אונד אָפפיציערע. אום 11 איהר בעגאנן די פייער מיט דער אבזינגונג דעם 72-טען קאפיטעל תהילים (לשלמה אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך), וואָרויף דר' קאָהן די קאנצעל בעשטיעג אונד אין אונגארישער שפראכע איינע רעדע היעלט איבער דען פסוק: „אשריך ארץ שמלכך בן חורים. — וואָביא ער אונטער אנדערעם זאגטע: „אונזער קאָניג פאָן דער ליעבע אונד פערעהרונג זיינער פאָלקער אומרינגט, בעוועגט זיך פרייא אונד זיכער אונטער זיינען אונטערטהאנען, וועהרענד אבער די הערשער דער בעדריקטען פאָלקער נור שקלאווען איהרער טהראָנע אונד דיענער איהרער מאכט זינד.“

איך אים גראָסען בעט-הויזע דער היעזיגען אויטאָנאָמען אָרטהאָדאָקסען געמיינדע היעלט דער ראבבינער, הערר שרייבער, איינע גראָסארטיגע, שארפזינניגע דרשה איבער די בעדייטונג דיעזעס פעסטעס. עבענזאָ וואורדען היער אים ראבבינער-סעמינאר אונד אין אללען איבריגען בעט-הייזערן פעסט-רעדען געהאלטען. אין דער איזראעליטישען געמיינדע-קאנצלייא אין אָפען וואורדען געסטערן 100 ארמע געשפייזט. דער היעזיגע „בקור חולים פעראיין“ האט אים אנלאסס דעם געסטריגען פעסטטאגעס די אין דען היעזיגען שפיטאָלערן דארניעדערליעגענדען קראנקען אָהנע אונטערשיעד דער קאָנפעססיאָן מיט אָבסט, באקווערק אונד וויין בעשענקט. פאָן אללען יידישען געמיינדען אונגארנס לאנגטען הייטע דעפעשען איין מיט דער מעלדונג, דאס אין אללען יידישען בעט-הייזערן אונגארנס פעסט-גאָטטעס-דיענסטע אונד רעדען אבגעהאלטען וואורדען.

דעם געסטריגען פריידען-פעסטע האבען איך 589 איינגעקערקערטע איהרע פרייהייט צו פערדאנקען; דענן 589 פערברעכער, וועלכע ביז יעטצט אים קערקער שמאכטעטען, וואורדען בעגנאדיגט אונד ערהיעלטען איהרע פרייהייט וויעדער.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 23-טען אפריל 1879.

הערמאננשטאדט:	83	38	30	43	75
לעמבערג:	73	35	34	58	10
פראג:	46	62	77	3	51

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י ריין.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע.	קיוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
ווייצען נייער באנאטער	—	—.— —.—
" "	75	8.40— 8.60
" "	76	8.70— 8.80
" "	77	8.90— 9.05
" "	78	9.30— 9.45
" "	79	—.— —.—
" "	80	—.— —.—
" טהייס	74	—.— —.—
" "	75	—.— —.—
" "	76	9.20— 9.25
" "	77	9.40— 9.50
" "	78	9.65— 9.85
" "	79	9.95—10.05
" "	80	10.10—10.15
" פעסטער בארדען	74	—.— —.—
" "	75	—.— —.—
" "	76	8.80— 8.90
" "	77	8.95— 9.95
" "	78	9.20— 9.80
" "	79	9.40— 9.50
" "	80	9.60— 9.70
" ווייסענבורגער	74	—.— —.—
" "	75	—.— —.—
" "	76	8.80— 8.95
" "	77	9.05— 9.15
" "	78	9.25— 9.50
" "	79	9.65— 9.75

פריכטע	קיוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	5.85— 5.65
גערסטע מאלץ	62	6.90— 6.10
גערסטע פיטטער	62	5.45— 5.20
האפער	41	5.75— 5.55
קוקורוץ באנאטער	—	4.85— 4.80
אנדערער	73	4.80— 4.70
הירזע	—	5.35— 5.—

[illegible]		פער 100 קילאָגראמם
ווייצען	פער אָקטאָבער	9.—
	"	—.—
קוקורוץ	" פריהיאהר	8.—
	"	4.90
נערסטע		—.—
האפער	" פריהיאהר	5.57
	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל

		קר.	פל.
נוממער 0	דער באללען 100 צו 100 קילאָגראמם מיט זאק	40	21
" 1		80	20
" 2		20	20
" 3		80	18
" 4		40	17
" 5		—	16
" 6		80	14
" 7		60	13
" 8		80	10
" 8½		60	8
שפיריטוס: אלטע מעהראערע פרעסהעפע		75	28
" נייע " קארטאָפפעל		50	26

קורז-טאבעללע פאָם 24. אפריל.

גאָלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	55
עסטעררייכיש-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	35
נאפאָלעאָנדאָר	9	35
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	55
20 מארקשטיקע	11	52
פאפיער-רובעל	1	12

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	113	25
1860-ער " גאנצע	119	50
דעטטא " פינפטעל	127	75
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	154	50
דעטטא " 50 "	153	50
[illegible]-רעגולירונגס	28	50
[illegible]-לאָזע	19	80
קרעדיט-לאָזע	165	50
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	37	—
דאָנאו-דאמפפשיפפאהרטס-לאָזע	102	50
אינסבריקער לאָזע	23	—
[illegible] לאָזע צו 10 גולדען	18	—
קראקויער לאָזע " 20 "	18	50
אָפנער לאָזע " 40 "	38	25
פאלפי לאָזע " 40 "	35	75
רודאָלפס-לאָזע " 10 "	16	75
סאלם-לאָזע " 40 "	47	—
וואלדשטיינער לאָזע " 20 "	21	—
סט.-גענאָיס לאָזע " 40 "	38	—

לאָזע.

	פל.	קר.
[illegible] לאָזע צו 20 גולדען	25	75
פרעמיען לאָזע " 100 "	118	50
דעטטא " 50 "	61	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	34	75
ווינדישגרעטץער " 20 "	33	50
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	96	50
דעטטא צו 50 גולדען	96	50
וויענער לאָזע	113	—

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאָלד-רענטע	88	95
אונגארישע גרונדענטלאסטונגס	83	75
טעמעשוואר-באנאטער	79	25
טראנסילוואניש	78	40
גאליציש	88	50
בוקאווינער	84	25
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהן	106	75
ווייגצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	86	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	98	25
דער אונגארישען היפאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	86	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראָצענט	—	—
דעטטא צו 6 פראָצענט	—	—
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	98	25
דער אָסטבאהן	67	25
דער נארד-אָסטבאהן	122	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.
Budapest, 1879. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

איים דער ערדע, איינע גאנצע שאאר פאָן סאָלדאַטען, שאנדארמען אונד וואכמענגער הערפאָר, יעלבע זיך אויף דען מאָרדער שטירצטען. דיעזער פייערטע נייערדינגס זיין געוועהר אב אונד דורכשאָס איינעם פּאָליציי־שעף דיא באקע. יעטצט צאָג איין וואכמאנן זיין זייטען־געוועהר אונד פערזעטצטע דעם מאָרדער איינען היעב איבער דיא פיסע, דאס דערזעלבע צו באָדען שטירצטע. דער קאיזער נעהערטע זיך אינדעס צו פוס זיינעם פּאלאסטע, שטירצטע יעדאך פאָר דעם איינטריטטע אין דענזעלבען אים שרעקען אונד ערשאָפּפונג צווייםאל צוזאממען. דאס פאָלק ליעף צוזאממען אונד אומרינגטע דען ערשראָקענען מאָנארכען, דער יעדאך לויט אונד דייטליך דיא וואָרטע שפּראך: „גאָטט זייא דאנק, איך בין אונפערלעטצט! בעוואַהרען זיא דאס לעבען דעם מאָרדערס! געבעט אכט, דאס ער פאָם פאָלקע ניכט געטאָדטעט ווערדע!“ ביים מאָרדער פאנד מאן בלאָס צווייא „גיס־ארטיגע פּיללען,“ דיא מיט גיפט געפיללט וואַרען. נון בעגאננען זיך דיא שטראסען דער הויפּטשטאדט צו בעלעבען. דיא גראָספירסטען, גענעראלע, קאממער־הערדען, געזאנדטע אונד זאָנסטיגען האָכגעשטעללטען פּערזאָנען פוהרען אין איהרען עקווייפּאַשען צום קאיזערליכען פּאלאסטע. געגען 11 איהר וואר אין דער גאנצען אומגעבונג דעם פּאלאסטעס איין אונגעוואָהנליכעס געדרענגע, דא איבער 100,000 מענשען צוזאממענגעשטראָמט וואַרען, אום דען קאיזער צו בעגליקוינשען. ערסט אום האלב 2 איהר צייגטע זיך דער קאיזער דעם פאָלקע אויף דעם באלקאָנע. דיא פריידען־ריפע ביים אנבליקע דעם מאָנארכען ערשיטטערטען דיא ליפט. נון וואורדע דאס רוסישע נאציאָנאל־ליעד געזונגען, אין וועלכעס 100,000 קעהלען איינשטיממטען. געגען 3 איהר פוהר פּלאָטצליך איינע אָפפענע קאלעשע אים דעם פּאלאסטע דורך דיא אנגעזאממעלטע פאָלקסמענגע. אויף דער קאלעשע זאס דער קאיזער אללײן, דער זעלבסט דיא פפערדע קוטשירטע. דאס פאָלק וואר איסער זיך פאָר פריידע, וואַרף זיך פאָר דיא קאלעשע הין, דא יעדער זיינע טרייע פיר דען קאיזער אויף אירגענד איינע ווייזע צום אויסדרוקע בריננען וואללטע. עס קאָסטעטע פיעל מיהע, ביז דער קאיזער מיט זיינער קאלעשע פאָרווערטס געלאַנגען קאָננטע, אָהנע ניעמאנדען צו איבערפאהרען. יעטצט פאָלגטען איהם 15 בעריטטענע שאנדארמען אונד דער שטאדטהויפּטמאנן צו וואגען. דער קאיזער פוהר אין דיא קירכע, אום פיר זיינע וואונדערבארע רעטטונג אין דאנק־געבעטע צו פערריכטען. — איך איף דער ריקפאהרט אין דען פּאלאסט בעפאנד זיך דער קאיזער אללײן אין דער אָפפענען קאלעשע אונד ערווידערטע פריינדליך נאך אללען זייטען הין דיא פריידען־גריסע דעם נאך איממער פערזאממעלטען פאָלקעס. אין דער טהאט האט קאיזער אלעקסאנדער II. דורך זיינע מוטהיגע האלטונג גלייך נאך דעם איבערפאללע דען בעווייז געליעפערט, דאס ער צו דער טרייע דעם רוסישען פאָלקעס נאך איממער דאס פאָללסטע פערטרויען האבע! אינמיטטען זיינעס פאָלקעס גלייבט ער זיך זיכער אונד געשיטצט! וועגן דיעזער מוטה נור לאנגע דויערן ווירד! — דער רוסישע קאיזער זעלבסט שילדערטע דען איבערפאלל אין פאָלגענדער־ווייזע: „איך מאכטע דעם מאָרגענס אים 9 איהר מיינען געוואָהנליכען שפּאציער־גאנג. איך וואר גאנץ אללײן אונד ערבליקטע פּלאָטצליך איינען היבשען יונגען מאנן אויף מיך הערבאנקאָממען. מיך איבערקאם אונווילליקירליך איינע אנגסט אונד איך דאכטע מיר: „ווענן דיעזער מענש מיך טאָדטען וואללטע, זא ווירדע איהם דאס זעהר לייכט געלינגען!“ וועהרענד איך זא דאכטע, גריף דער מאנן נאך זיינער טאשע, צאָג איינע קליינע פּיסטאָלע הערפאָר אונד דריקטע לאָז. דער שוס פיעל אונד איך בליעב אונפערלעטצט. איך וואללטע אים הילפע ריפען, דא פיעל יעדאך איין צווייטער שוס, דער עבענפאללס פעהלגינג. יעטצט ריעף איך: „צו הילפע! הערבייא!“ דער מאָרדער שטאנד, אלס וועהרע איהם דיא האנד פּלאָטצליך געלעהמט וואָרדען. יעטצט ערגריפפען איהן דיא הערבייגעאיילטען פּאָליציי־לייטע. ער געוואַן וויעדער מוטה, דריקטע זיין געוועהר נייערדינגס לאָז אונד פערוואונדעטע איינען מיינער רעטטער. אין פיערטער שוס טראף ניעמאנדען, זאָנדערן דראנג דיא קוגעל אין דיא מויער. דער פערברעכער וואורדע נון ענטוואָפפנעט אונד פאָרטגעשלעפּפט. דאנקען וויר אללע דעם אללמעכטיגען, דענן ער וואר עס, דער מיך גערעטטעט האט!“ — געסטערן האט מאן דען מאָרדער אינס פערהאָר געצאָגען. אויף דיא פראגע דעס ריכטערס, וואַרום דער נון איינגעפאנגענע דען קאיזער ערשיעסען וואללטע, אנטוואָרטעטע דער געפאנגענע: „וויל ער דעם רוסישען פאָלקע קיין מענשענ־ווירדיגעס דאזיין געבען וויל!“ — אויף דיא פראגע דעם ריכטערס: „האבען זיא מיטפערשוואָרענע אונד וועלכע זינד דיעזע?“ — אנטוואָרטעטע דער פערהאפטעטע: „אללע רוסען, וועלכע דיעזע פאָלקס־בעדריקענדע רעגיערונג פעראבשייען, זינד מיינע מיט־פערשוואָרענען; איהרע צאהל איזט זא אונענדליך גראָס, דאס איך אלל איהרע נאמען גאר ניכט אויפצעהלען קאנן.“ — מעהר קאָננטע מאן ביז יעטצט פאָם מאָרדער ניכט הערויס־פערהאָרען. — אינדעססען ווערדען יעדען טאג צאהלרייכע פערהאפטונגען פאָרגענאָממען. ביז פאָרגעסטערן זינד 370 רוסישע אָפפיציערע איינגעקערקערט וואָרדען, וויל זיא אין פערדאכט שטעהען, מיט דען ניהיליסטען אין פערבינדונג צו זיין. — וויא עס הייסט, איזט דער רוסישע קאיזער אים פירכט אונד אויפרעגונג ערנסטליך ערקראנקט.

* (רוסלאנד אין בעלאגערונגס־צושטאנד.) אם 21־טען אפּריל וואורדען אין אללען גראָססערען שטעדטען רוסלאנדס פּלאקאטען אן אללע עקען אנגעשלאגען, וועלכע דיא שטרענגסטען מאסרעגעלן דער רוסישען רעגיערונג געגען דאס אונרוהיגע פאָלק פערקינדען. פאָן דיעזען שטרענגען מאס־רעגעלן וואללען וויר פאָלגענדע אויפצעהלען: 1) אם טהאָר איינעס יעדען הויזעס מוס טאג אונד נאכט איין הויז־וואכטער שטעהען, אונד דיעזער האט דאריבער צו וואכען, דאס קיינע רעוואָלוציאָנערען קונדמאכונגען אנס טהאָר אָדער אויף דיא גאססע קאָממען. 2) פערדעכטיגע פערזאָנען מיססען פאָן דען וואכטערן זאָפאָרט פערהאפטעט ווערדען. 3) דער הויז־בעזיטצער, דער אן זיין טהאָר קיינען הויז־וואכטער שטעללט, מוס 500 רובעל שטראפע צאהלען. 4) ניעמאנד דארף אָהנע ערלויבניס דעם שטאדט־הויפּטמאננעס איינע וואפפע האבען, זאָנסט ווירד ער צו פינפמאָנאטליכעם קערקער פעראורטהיילט. . . . וויא מאן זיעהט, וואר עס היער נאך דעם יאהרע 1848 ניכט זאָ ארג, וויא עס יעטצט אין רוסלאנד איזט.

* (ענדליך! ענדליך!) שאָן זייט פיעלען מאָנאטען ווירד צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דער טירקייא לעבהאפט פערהאנדעלט וועגען אבשליסעס איינעס פערטראגעס אין בעצוג אויף זיד־באָסניען. אונזערע מאָנארכיע וואללטע נעמליך זיד־באָסניען ניכט בעזעטצען, ביז ניכט היעריבער אויף איינע פריעדליכע ווייזע מיט דעם סולטאן איין פערטראג אבגעשלאָססען ווירד. דער סולטאן לעגטע אבער דעם אבשליסע איינעס זאָלכען פערטראגעס הארטנעקיג אללע מאָגליכען שוויעריגקייטען אין דען וועג, ביז ער ענדליך פאָרגעסטערן נאכגעגעבען — אונד זאָמיט וואורדע דער פערטראג צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דער טירקייא אין בעצוג אויף זיד־באָסניען (נאמענטליך נאָווי־באזאר) אונטערצייכנעט. היעמיט ווערדען נון אונזערע סאָלדאטען אין געמיינשאפט מיט דען טירקישען סאָלדאטען אויך זיד־באָסניען בעזעטצען. אין דיעזעם פערטראגע האט אויך דער סולטאן צוגעשטאנדען, דאס ער דיא בעזעטצונג באָסניענס אונד דער הערצעגאָווינא זייטענס עסטערייך־אונגארנס א נ ע ר ק ע נ נ ע, אָהנע אבער דאמיט צו געשטעהען, דאס ער מעהר גאר קיין הערשער־רעכט איבער דיעזע פּראָווינצען האבע — — אין דעם גראָססען מיניסטער־ראטהע, וועלכער געסטערן אין וויען אבגעהאלטען וואורדע, איזט נון איבער דיא פערוואלטונג דער 2 טירקישען פּראָווינצען זייטענס אונזערער מאָנארכיע בעראטהען וואָרדען.

ווענן איהנען היער אונד דא נאך עטוואס אבגעהען זאללטע, זא בין איך יא דאך אין איהרער נעהע, אונד מיין גוט קאנן איהנען שאָן אָפט איינען זאָק מעהל אבלאססען! — מיר בלייבט דאנן נור נאך דיא איינציגע גוטע לוריא, אונד צו איהרער פערהייראטונג האבע איך נאך גענוג צייט. — איך מוס דאך וואַרטען, ביז לעאָ צוריקקאָממט. — איך בין נאך איממער איבערצייגט, דאס לוריא פיר איהן פאסט, אונד ווענן ער וועהרענד זיינער רייזע זיין הערץ ניכט אן איינע אנדערע פערשענקט, ווירד ער זיא ענדליך דאך הייראטען. איך האבע אים זיננע, לעאָ צו איהרער האָכצייט בריעפליך איינצולאדען, זאבאלד איך זיינען אויפענטהאלט ערפאהרע. — אך, מיין טהייערער פראנק! איך האָפפע, וויר ווערדען דאנן יעדעס גליקליך צוזאממען זיין.“

פראנק וואר צו טהרענען געריהרט. נור דער גרינדליכע קעננער דער מענשליכען זעעלע קאנן איינע אהנונג דאפאָן האבען, וואס אין פראנק'ס הערץ וועהרענד דיעזער גוטמיטהיגען שפּראכע לייבמאננ'ס פאָרגעגאנגען. דער געליעבטע פראנק קאָננטע קיינע וואָרטע פינדען, אום זיינע געפיהלע אויסצודריקען, וואָרויף דאנן אבער העררן לייבמאנן דאס וואָרט ערגריף אונד זאגטע: „נון בישטע איך זיא יעטצט אבערמאלס, היער אין מיינעם צימער צו איבערנאכטען; דענן — דיא וואהרהייט געשטאנדען — איך פירכטע מיך. — אין דער טהאט האבע איך גרונד גענוג, פאָרזיכטס־מאסרעגעלן געגען איינען מאָגליכען רויב־איבערפאלל צו טרעפפען. דענן איך האבע יעטצט איינע ציעמליך גראָסע סוממע אין מיינעם שרייב־טישע, וויא לייכט קאָננטע איך אום מיין געלד אונד זיא קאָננטען אום איהרע מיטגיפט קאָממען!“

„שטילל! (זאגטע פראנק פּלאָטצליך) איך גלייבע, דאָרט אונטער דעם גאַרטען־צוין ליעגען צווייא מענער, דיא איהנען אויפהאָרכען אונד אונס בעלוישען!“

דיא ביידען גינגען דאנן אן דען צוין, אונד זאהען דאָרט צווייא פרעמדע לייטע אים געוואנדע ארמער ארבייטער ליעגען.

לייבמאנן וואר איין וועניג ערשראָקען, אונד זאגטע: „אין דער טהאט! עס זינד גאנץ פרעמדע לייטע. גלויבען זיא, דאס אונס דיעזעלבען בעלוישטען?“

„ווענן עס לייטע זינד, דיא זיך אויס דעם האָרכען אין געשעפט מאכען, דאנן גלויבע איך, דאס זיא אונס בעלוישטען. אינדעססען פערזוכען זיא, דיעזעלבען אנצושפּרעכען.“

„הע, איהר לייטע! (ריעף לייבמאנן לויט) וואס מאכט איהר היער, וואס האבט איהר דא צו זוכען?“

דיא לייטע מאכטען זיך, אלס אָב זיא ארמע ארבייטער וועהרען, אונד איינער פאָן איהנען זאגטע אין אונטערטהעניגסטעם טאָנע: „וויר בישטען אום פערצייהונג, אבער וויר קאָממען פאָן דעם דאָרפע מעלין, אונד זוכען היער ארבייט. וויר רוהטען אונס היער איין וועניג אויס, אום דאס מיטאַגבראָט צו פערצעהרען.“

פראנק אונד לייבמאנן גלויבטען נון ווירקליך, עס זייען אונשולדיגע ארבייטער, אונד קימערטען זיך ניכט מעהר אום דיעזעלבען. — אלס דאנן הערויף דיא ביידען מעדכען, מאטהילדע אונד לוריא, הערבייקאמען, אונד איהנען דער פאטער ערצעהלטע דען פאָרפאלל מיט דען צווייא פרעמדען, זאגטע מאטהילדע: „ליעבער, טהייערער פראנק! פערלאססע אונס היינטע נאכט ניכט. בלייבע ביי אונס! לעאָ'ס צימער שטעהט צו דיינען דיענסטען! עס איזט דיעס מיינע ערסטע דריננענדע בישטע אן דיך: דוא קאננסט, דוא דאַרפסט מיר דיעזע מיינע בישטע ניכט אבשלאגען!“

פראנק וואר אין גראָססער פערלעגענהייט. מאטהילדענס איינען וואַרען זאָ בישטענד אויף איהן געריכטעט! — אבער ווענן ער איינמאל נאכגיבט אונד היינטע היער איבערנאכטעט, וואַרום זאָלל ער דיעס ניכט אויך אין אנדערסמאל טהון, אונד אויך אין דער נאכט פאָן דאָננערסטאג אויף פרייטאג דא איבערנאכטען? — אבער געראדע דאמאלס העטטע ער איינען וויכטיגען, געהיימען גאנג! — פראנק וואר יעדאך געצוואונגען נאכצוגעבען — אונד איבערנאכטעטע אים הויזע זיינעס צוקינפטיגען שוויעגער־פאטערס, אונד צוואר, וויא מאטהילדע פערלאנגטע, אין דעם וואָהנ־צימער, דאס ביזהער פאָן לעאָ בעוואָהנט וואר. — — — —

עס וואר בערייטס שפּעט אין דער נאכט, אונד מאטהילדע אונד לוריא וואַרען נאך איממער וואך. דיא ביידען שוועסטערן האטטען דיא געוואָהנהייט, ווענן זיא נאכטס אויף איהר צימער קאמען, נאך אייניגע שטונדען צו פּלוידערן, עהע זיא צו בעטטע גינגען. עס וואר דיעס ווירקליך דיא צייט פיר איהרע קליינען געשטענדניססע, וואָ זיא איהרע שאָנען האָפפנונגען אונד פּלענע פיר דיא צוקונפט בעשפּראכען. — בעזאָנדערס אין דיעזער נאכט וואַרען דיא שוועסטערן נאך וועניגער אלס זאָנסט צום שלאפע געניינט. דיא רייבער־געשיכטען, דיא מאן וועהרענד דעם גאנצען נאַ־נעם האָרטע, אונד דאנן דער אומשטאנד, דאס פראנק אונטער זעלבעם דאכע צום ערסטען מאלע איבערנאכטעט, ליעסען קיינען שלאף איבער דיא ביידען מעדכען קאָממען. —

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

„סילטאנס" איך איבער באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא אנערקעננען, ווענן ער פֿאָם רעכטע דער בעזעטצונג נאָווי-באזארס קיינען פראקטישען געברויך מאכען וויללי; איבערדיעס הייסט עס נונמעהר, דאס איניגע אָרטשאַפֿטען אים נאָרדען נאָווי-באזארס, דיא האַרט אן דער באָסנישען גרענצע געלעגען זינד, זאָגלייך בעזעטצט ווערדען זאָללען — „דער אפּפעטיט קאָממט וועהרענד דעם עססענס!" לייטעט איין אלטעס שפּריכוואָרט. מאן ווירד איך זיד-באָסניען בעזעטצען, וואָ איינע הירבנעהענדעס אלבאנעזישע בעפֿאָלקערונג וואָהנט, דיא אינזערער מאָנארכיע זעהר פֿיינדליך איזט. דאס טירקישע מיליטער ווירד זיך מיט דיעזער בעפֿאָלקערונג פֿערבינדען אונד איבער אונזערע סאָלדאטען הערפֿאַללען. 'איין נייער קריעג צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דער טירקייא ערשיינט דאהער שאָן יעטצט אלס פֿאסט אונאויסבלייבליך. עס איזט דיעס אים זאָ מעהר צו בעדויערן, אלס אין דיעזעם פֿאַללע רוסלאנד אויף זייטע דער טירקייא שטעהען ווירדע. דיא בעריכטע אויס קאָנסטאנטינאָפּעל מעלדען יא, דאס דער סילטאַן איך אין דער לעטצטען שטונדע דען פֿריעדענס-פֿערטראַג בעציגליך נאָווי-באזארס ניכט אונטערצייכנען וואָללטע. ער טהאט דיעס ערסט, אלס דער רוסישע געזאנדטע, פֿירסט ליבאנאָף, איהם דיא אונטערצייכנונג דיעזעס פֿריעדענס-שלוססעס נאכדריקליכסט אנגעראטהען האט. וויר האבען אלזאָ דען גאנצען פֿריעדענס-שלוס דעם איינפֿלוסע רוסלאנדס צו פֿערדאנקען, וועלכעס אונס גערנע נאָך נאָווי-באזאר לאָקט, אום אונס אין איינען בלוטיגען קריעג מיט דער טירקייא צו פֿערוויקלען. היערויס קאנן מאן אם בעסטען ערזעהען, וואס פֿאָן דיעזעם פֿריעדענס-שלוס צו ערוואַרטען זייא. פֿירסט ביסמארק זאגטע איינסט: „יעדער קריעג בירגט אין זיך דען פֿריעדען, דא יא דער קריעג ניכט עוויג דויערן קאנן!" וויר מיססען אבער לײדער זאגען: „דיעזער פֿריעדענס-שלוס בירגט אין זיך דען קריעג, אונד צוואר איינען זאָלכען קריעג, דען וויר הירבאיים ניכט נאָטהיג העטטען!"

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא אדרעססע דער קאָנגרעס-קאנצלייא.) וויא וויר אין פֿאָריגער נוממער בעריימס מיטגעטהיילט, האבען איך דיא ביידען איזראעליטישען לאנדעס-קאנצלייען אנלעסליך דער זילבערנען האָכצייט אן איהרע מאיעסטעטען דען קאָניג אונד דיא קאָניגין גראטולאציאָנס- אונד בעגליקוונשונגס-אדרעססען געריכטעט. וויא זעהר איגנערנע וויר איך „אדרעססען זאָלבער ארט", דיא דאָך ניכט פֿיעל אינטערעססאנטעס ענטהאלטען, פֿעראָפֿפֿענטליכען, זאָ מאכען וויר טראָטצדעם מיט דען „יידישען" אדרעססען היערין גערנע איינע אויסנאהמע. אין דיעזעם אויגענבליקע ליעגט אונס יעדאָך ערסט נור דיא אדרעססע דער קאָנגרעס-קאנצלייא פֿאָר, דיא וויר היער איהרען הויפּטשטעללען נאָך פֿאָלגען לאססען. דיעזעלבע לייטעט: „ערהאבענער קאיזער אונד אפּאָסטאָלישער קאָניג! ערהאבענע קאיזערין אונד קאָניגין! אללערגנעדיגסטער הערר אונד אללערגנעדיגסטע פֿרויא! דיא ערגעבענסטגעפֿערטיגטען ערלויבען זיך, אלס פֿערטרעטער דער איזראעליטען אונגארנס אונד זיעבענבירגענס, אנלעסליך דער זילבערנען האָכצייט איירער מאיעסטעטען אין דען רייהען דער צאהלרייכען גליקוונשענדען צו ערשיינען. וויר זינד הייבייא פֿאָן דעם גייסטע אונזערעס אלטען פֿאטער-גלויבענס געלייטעט, דער אונס דיא אנהענגליכקייט אן דען ערהאבענען מאָנארכען צור היילינגען פֿפֿליכט מאכט: וויר זינד הייבייא אבער אויך פֿאָן דען אינניגסטען דאנק-געפֿיהלען געלייטעט, וועלכע אונזערע ברוסט דורכשטראָמען פֿיר דיא צאהלרייכען וואָהלטהאטען, מיט דענען אונזערע קאָנפֿעססיאָן זייטענס אונזערעס אללערהאָכסטען הערשערס איבערהייפֿט ווארדע. פֿאָר 25 יאהרען ריכטעטען וויר אונזערע געבעטע צום הימעל פֿיר דאס גליק דעם עהע-בונדעס אונזערעס הערשער-פּאארעס. דאמאלס קאָנטען וויר דיעס נור אלס איינפֿאכע איזראעליטישען איינוואָהנער דיעזעס לאנדעס טהון. אויך היינטע ריכטען וויר אונזערע געבעטע פֿיר דאס גליק דיעזעס עהע-בונדעס צום הימעל עמפּאָר. היינטע טהון וויר דיעס יעדאָך שאָן אלס גלייכבערעכטיגטע בירגער אונד אלס איינע אויטאנאָמע קאָנפֿעססיאָנס-גענאָססענשאַפֿט. אין אינזערער זעעלע לעבט דאס אונפֿערגעססליכע אנדענקען אן דיא אללערהאָכסטע גנאדע, וועלכע אונזערער קאָנפֿעססיאָן דורך שאַפֿפֿונג דעס אינגאַריש-יידישען שול-פֿאָנדעס אונד ערריכטונג איינעס ראבבינער-סעמינארס זאָ רייכליך צו טהייל ווארדע: דיעזע אללערהאָכסטע גנאדע איזט עס, וועלכע אונזערע גלויבענס-גענאָססענשאַפֿט מיט פֿריידיגען געפֿיהלען דורכדרינגט, אונד זאָ ערלויבען וויר אונס, אן דיעזעם פֿריידען-טאגע מיט הולדיגונגדער עהרפֿורכט פֿאָר דען שטופֿען דעס גלאָררייכען טהראָנעס צו ערשיינען, אום מיט דאנק ערפֿילטען הערצען דער אינטערעהענסטען טרייע אויסדריק צו געבען אונד איין געבעט אן דען „קאָניג אללער קאָניגע" צו ריכטען: „מאָגע ער אייער מאיעסטעטען אונד דאס ערהאבענע הערשער-הויז דיא רייכע פֿילע זיינעס זעגענס נידערשטראָמען לאססען; מאָגע ער דאס לעבען אונזערעס אללערהאָכסטען הערשער-פּאארעס מיט פֿריידע, גלאנץ, מאכט אונד רוהם קראָנען; מאָגע ער איירע מאיעסטעטען אין דער מיטטע אונד צור פֿריידע דער טרייען פֿאָלקער דיעזער מאָנארכיע דיא אייסערסטע גרענצע דעס לעבענס ערדרייכען לאססען! מאָגע אן אונזערעם ערהאבענען קאָניג דער זעגען אין ערפֿיללונג געהען, וועלכען מאָזעס איבער יאָזעף שפּראך, דער דא לייטעט: „געזעגנעט זייא פֿאָן גאָטט זיין לאנד (מברכת ה' ארצו), מיט אללען הערליכקייטען דעס הימעלס, מיט זיינעם טהויע אונד דען קוועללען, וועלכע דער טיעפֿע ענטשפּרינגען (ממגד שמים מטל ומתהום רבצת תחת), מיט זיינען פֿאָן דער זאָננע גערייפֿטען פֿריכטען אונד מיט עדלען פֿריכטען דער האָהען בערגע אונד דער אלטען היגעל, וועלכע דעם זיססען זעגען דעס מאָנדעס ענטשפּריסען (וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים), אונד אלל דיעזער זעגען, זאָ וויא אלל יענע, וועלכע הייטע אויף דיעזעם ווייטען לאנדע אויף אונזערען ערהאבענען קאָניג געשפּראָכען ווערדען, מאָגען אויף דאס הויפּט יאָזעפֿ'ס אונד אויף דען שייטעל דעם געקראָנטען אונטער זיינען ברידערן הערניעדערקאָממען (מראש הררי... תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו)! אונד מאָגע מיט אונד דורך איהן אויך אונזערע ערהאבענע קאָניגין, דאס ערהאבענע הערשער-הויז, דאס פֿאַטערלאנד אונד אונזערע קאָנפֿעססיאָן בעגליקט ווערדען!" — דיעזע אדרעססע איזט פֿאָם פּרעזעס דער קאָנגרעס-קאנצלייא אונד פֿאָן זעממטליכען דיסטריקטס-פּרעזידענטען אונטערצייכנעט וואָרדען. — ביא דער אדרעססע דער אָרטהאָדאָקסען קאנצלייא ערשיינען נעבסט דעם פּרעזעס דער הויבּ-פֿיהרונגס-קאָממיססיאָן מעהרערע הערפֿאָרראגענדע ראבבינער אלס אונטערצייכנער. דא דיעזע אדרעססען איינען „קאָנפֿעססיאָנעללען כאראקטער" האבען, פֿינדען וויר עס גאנץ ענטשפּרעכענד, דאס זאָלכע אקטענשטיקע עבען פֿאָן ראבבינען אונטערצייכנעט זיין זאָללען. אים גאנצען גענאָממען, דרענגען זיך ביי דער אביגען אדרעססע דער קאָנגרעס-קאנצלייא צוויא בעמערקונגען אויף: ערסטענס, דאס דיא אונטערצייכנעטען אין דער אדרעססע אלס דיא פֿערטרעטער דער איזראעליטען אונגארנס אונד זיעבענבירגענס זיך ערקלערען, וואס אָפֿפֿענבאר אונריכטיג איזט, דא זיא ניכט דיא אָרטהאָדאָקסען אונד אויך ניכט איינמאל דיא שטאטוס-קוואָ-געמיינדען, זאָנדערן בלאָס דיא קאָנסטיטוציאָנעלען קאָנגרעס-געמיינדען פֿערטרעטען. צווייטענס אבער, דאס זיא אין דער אדרעססע „פֿאָם ערשיינען פֿאָר דען שטופֿען דעס אללערהאָכסטען טהראָנעס" שפּרעכען, וואס ווידער ניכט ריכטיג איזט, דא קיינער דער אונטערצייכנער דיעזער אדרעססע בעהופֿס איבערגייבונג דערזעלבען אין איינער אוידיענץ עמפּפֿאנגען ווארדע: טראָטצדעם איזט זאָפֿיעל: אלס דיעזע אדרעססע אנגעפֿערטיגט ווארדע, דא האָפֿפֿטען דיא הערען ווירקליך, בעהופֿס פּערזאָנליכער איבערר-

פֿאָלליעטאָן.

דער געהיימניס-פֿאָללע.

(21-טע פֿאָרטזעטצונג.)

מאטהילדע וואר נאך איממער זעהר הייטער, אונד זאגטע צו איהרער שוועסטער לוויזא: „דוא ווירסט אונס נאך מיינער האָכצייט אָפֿט בעזוכען, אונד צוואר רעכט פֿיעל, דא דוא דאנן אויך באלד אונטער דיא הויבע קאָממען ווערדעסט."

לוויזא זייפֿצטע — אונד מאטהילדע זאגטע לאכענד: „דיעזער זייפֿצער איזט וויט געגאנגען, ביז אויף לעאָ'ס זייטע, — ניכט וואהר?"

„ניכט וועגען לעאָ, זאָנדערן דיינעטוועגען האבע איך געזייפֿצט!"

„מיינעטוועגען? — אונמעגליך! איך קאנן אין מיינעם צוקינפֿטיגען לעבען ניכטס ערבליקען, וואס דיר וועגען מיינער איינען זייפֿצער אויספּרעססען קאננטע!"

„נון דענן, זאָ האבע איך פֿיר מיך געזייפֿצט. — איך זייפֿצטע ביי דעם געדאנקען, דאס וויר אונס זאָ באלד טרענען מיססען, אונד דאס דיא פֿאָרט-דויער אונזערעס אומגאנגעס ניכט מעהר פֿאָן אונזערער געגענזייטיגען ליעבע, זאָנדערן פֿאָן דעם ווילען דיינעס מאננעס אבהענגיג זיין ווירד."

„דוא איררסט, מיינע גוטע לוויזא! דוא גלויבסט, פֿראנק זייא נאך איממער איין לוניישער אונד מירישער געלעהרטער. דוא בעאורטהיילסט איהן פֿאלש. דוא מערקסט נאך איממער ניכט, וועלך צערטליכעס הערץ אונטער אלל דיעזעם טריבזין אונד דיעזער צוריקהאלטונג פֿערבאָרגען ליעגט." —

„איך פֿיהלע ווירקליך, דאס איין מענש, דען דוא ליעבסט, נור גוט אונד עדעל זיין קאנן. וועננ אבער זיינע צוריקגעצאָגענהייט מיט דען יאהרען צונעהמען זאָללטע; וועננ זיין פֿיעלעס נאכדענקען איהן מיט דער צייט טריבזיניגער מאכען ווירדע; דאנן ווירד ער זיך ווידער פֿאָן יעדער געזעללשאַפֿט צוריקציעהען."

„אבער מיין הייטערעס נאטורעל ווירד זיינען טריבזין מילדערן. איך האבע איינסט אין איינעם בוכע געלעזען, דאס נור יענעס פּאאר גליקליך נעבענאיינאנדער לעבט, וועלכעס פֿאָן גלייכעם טעמפּעראמענט, גלייכעם נאטורעלל איזט, אונד אין יעדער בעציעהונג צוזאממענפּאסט אונד איבעראיינשטיממט. דיעזער זאטץ איזט פֿאלש אונד אונריכטיג. דענקע דיר איינע עהע, אין וועלכער ביידע, מאנן אונד ווייב, פֿאָרט-וועהרענד שלעכטער לוינע, טריבזיניג אונד מיסגעשטיממט זינד! אָדער דענקע דיר איין עהע-פּאאר, דאס דען גאנצען טאג וועגלאכט אונד פֿערטאנצט: הא! הא! הא! וויא לאנגווייליג מוס דאס זיין, וועננ מאן זיך שאָן געגענזייטיג אויסווענדיג קעננט, וועננ דער מאנן שאָן פֿאָראויס ווייס, דאס איהם דיא פֿרויא צושטיממען ווערדע! דאס האט יא גאר קיינען רייץ; זאָ וויא דיא שאָנהייט איינע איינהייט אין דער מאַנניגפֿאַלטיגקייט ערפֿאָרדערט, זאָ ערפֿאָרדערט אויך דאס גליק דער ליעבע איינע איינהייט, אבער נור אין דער מאַנניגפֿאַלטיגקייט, וועננ זיך נעמליך דיא פֿערליעבטען ניכט דורכאויס גלייכען, זאָנדערן איינע פֿערשיעדענהייט אונטער איהנען איזט, דיא ערסט דאנן אין איינקלאנג געבראכט ווירד. „דענן וואָ דאס שטרענגע מיט דעם צארטען, וואָ שטארקעס זיך אונד מילדעס פּאארטען, דא גיבט עס איינען גוטען קלאנג!" זאגטע דער דייטשע דיכטער שיללער."

„אבער זאגע מיר, מאטהילדע, וואס איזט דאך דער גרונד זיינעס טריבזינעס אונד זיינער צערשטרייטהייט? האט ער דיר איינמאל הירינבער עטוואס מיטגעטהיילט?"

מאטהילדע וואר איין וועניג ערנסטער אונד נאכדענקענד, דאנן זאגטע זיא: „איך גלויבע, עס איזט נור דיא פֿאָלגע לאנגער געוואָהנהייט דעס אללייניזיינס אונד דעם פֿיעלען שטודירענס. אינדעססען ליעגט אין זיינער שטימע אונד אין זיינעם בליקע עטוואס, דאס צום הערצען דרינגט. טהייערע לוויזא! איך געשטעהע, דאס ער פֿאָן אללען וועזען, דיא איך יע קאננטע, דאס איינציגע איזט, וועלכעס איך אם מייסטען פֿעהיג בין צו ליעבען אונד צו שעטצען. — זיינע וויזהייט, דיא ערהאבענע האלטונג זיינעס גייסטעס, ריפֿען אללעס עדלע אונד גוטע אין מיר הערפֿאָר. איך פֿיהלע מיך ערהאבען, וועננ איך איהן האָרע — אונד דאך וויא וואָנסט איזט ער ביי אלל דיעזער וועלט-גראָסע!"

„ווערע, מאטהילדע, עס ניכט איינען, דיא זאָ שאָן אונד בעצויבערנד ליכטען, אונד וועננ מאן טיעפֿער הינייבליקט, איזט עס איינעם זאָ, אלס אָב איינע שלאנגע אים דיעזעם איינע אונס ענטגעגענבליקט!"

„לוויזא! דוא טרייבסט שאָן! — האָרך! וואס איזט דאס דרויסען? וואס פֿיר איין געריש? הימעל, וויא דער שטורם איממער לויטער ווירד, אונד וויא ער שויער דען רעגען אן דאס פֿענסטער פּייטשט! אונזערען דאָרפֿס-וואכטער ווירד דיעסמאל דיא נאכט-וואכע זעהר אונאנגענעהם זיין; אבער זיא האבען וואהרשיינליך דאס וואכען איבער דיא מענשען דעם ליעבען גאָטט איבערלאססען אונד זינד אונטער דיא בעטט-פֿעדערן געקראָכען. איך גלויבע ניכט, דאס עס דען רייבערן געלינגען ווירד, ביי זאָלכעם וועטטער איינצוברעכען."